

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi puoluelain 3 ja 9 e §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi puoluelakia siten, että hakemuksen yhdistyksen rekisteröimiseksi puolerekisteriin voisi jatkossa tehdä myös oikeusministeriön ylläpitämässä verkkopalvelussa. Samalla mahdollistettaisiin puolueen rekisteröimiseen vaadittavien kannatusilmoitusten kerääminen sähköisesti. Mahdollisuus tehdä hakemus ja kerätä kannatusilmoitukset myös paperilla säilyisi. Jatkossa yhdistys voisi aloittaa kannatusilmoitusten keräämisen, kun oikeusministeriö olisi hyväksynyt muut rekisteröintihakemuksen liitteenä olevat asiakirjat. Kannatusilmoitusten keräämiseen käytettävissä olevaa aikaa ehdotetaan lyhennettäväksi vuodesta kuuteen kuukauteen. Lisäksi muutettaisiin muutoksenhakuun liittyvä lakiviittaus ajantasaiseksi.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan päivänä kuuta 2020.

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Puoluelain (10/1969) 1 §:n mukaan puolueella tarkoitetaan oikeusministeriössä pidettävään puolerekisteriin merkittyä rekisteröityä yhdistystä. Puoluelain 2 §:n 1 momentin mukaan puolueena rekisteröidään kirjallisesta hakemuksesta yhdistys,

- 1) jonka varsinaisena tarkoituksena on valtiollisiin asioihin vaikuttaminen,
- 2) jolla on vähintään 5000 eduskuntavaaleissa, europarlamenttivaaleissa tai kuntavaaleissa äänioikeutettua kannattajaa,
- 3) jonka säännöt turvaavat kansanvaltaisten periaatteiden noudattamisen yhdistyksen päätöksenteossa ja toiminnassa ja
- 4) jolla on säännöistä ilmenevän tarkoituksen toteuttamiseksi laadittu, yhdistyksen valtiollisessa toiminnassa noudatettavat periaatteet ja tavoitteet ilmaiseva yleisohjelma.

Puoluelain 3 §:n mukaan rekisteröimishakemukseen on liitettävä ote yhdistysrekisteristä, virallisesti oikeaksi todistettu jäljennös voimassa olevista säännöistä, yleisohjelma ja oikeusministeriön vahvistaman kaavan (OMP 24.8.2012/479) mukaisia kortteja käyttäen laadittu luettelo puolueen kannattajista. Luettelokortissa tulee olla kannattajan henkilötiedot, hänen vakuutuksensa, että hän on äänioikeutettu eduskuntavaaleissa, europarlamenttivaaleissa tai kuntavaaleissa, päiväys, joka ei saa olla yhtä vuotta vanhempi, sekä kannattajan omakätinen allekirjoitus.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan rekisteröintiä hakeva yhdistys kerää kannattajakortit paperilla. Kannattajakorttina käytetään oikeusministeriön vahvistamaa lomaketta. Yhdistyksen puolueeksi rekisteröimistä kannattava äänioikeutettu henkilö täyttää kortissa olevat tiedot, muun muassa nimensä ja syntymäaikansa ja lopuksi allekirjoittaa omakätisesti kortin ja samalla siinä olevan vakuutuksen siitä, että hän on äänioikeutettu. Kannattajakortin sähköinen versio on julkaistu oikeusministeriön ylläpitämällä vaalit.fi-sivustolla, joten kannattaja voi myös täyttää kortin tiedot esimerkiksi tietokoneella, tulostaa kortin paperille, allekirjoittaa sen ja toimittaa yhdistykselle. Kannattajakortti on alun perin ollut nimenomaan kortti eli sen paksuus ja koko ovat olleet oikeusministeriön päätöksessä tarkasti määräytyt. Nytemmin näistä vaatimuksista on luovuttu ja kortiksi kelpaa esimerkiksi A4-kokoinen paperiarkki.

Yhdistys toimittaa kannattajakortit oikeusministeriölle tarkastettavaksi. Korttien tarkastus kestää oikeusministeriössä yleensä noin 1–2 kuukautta. Kun kannattajakortit on tarkastettu ja muut rekisteröimisen edellytykset täyttyvät, oikeusministeriö tekee päätöksen yhdistyksen merkitsemisestä puolerekisteriin. Rekisteröidyn puolueen nimeen lisätään puoluelain 4 §:n mukaan "r.p." lyhennyksenä sanoista "rekisteröity puolue", "registrerat parti". Puolueen nimen yhteydessä ei sen jälkeen enää käytetä yhdistyksen rekisteröimistä osoittavia merkintöjä.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 32 kohdan mukaan asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön osallistumisesta poliittisen puolueen perustamiseen ja rekisteröintiin tai valitsijayhdistyksen perustamiseen vaaleja varten, ovat julkisia. Tämän nojalla kannattajakortit ovat julkisia. Valtioneuvoston tiedonohjaussuunnitelman mukaan kannattajakortit hävitetään yhden vuoden kuluttua rekisteröintipäätöksestä.

Puoluelain voimaantulon (1.2.1969) jälkeen puolerekisteriin on merkitty hakemuksen perusteella eli siten, että yhdistys on kerännyt vähintään 5000 kannattajakorttia, yhteensä 37 puoluetta, joista kuusi (6) on rekisteröity kaksi kertaa, kaksi (2) kolme kertaa ja kaksi (2) neljä kertaa. Viimeisen kymmenen vuoden aikana (2009–2019) puolerekisteriin on merkitty puolue yhteensä 14 kertaa. Tällä hetkellä puolerekisterissä on yhteensä 18 puoluetta.

Yhdistyksen ottamisella puolurekisteriin on seuraavat oikeusvaikutukset: Puolurekisterissä oleva puolue saa asettaa ehdokkaita eduskuntavaaleissa (vaalilain (714/1998) 108 §), kuntavaaleissa (vaalilain 146 §) ja europarlamenttivaaleissa (vaalilain 165 §) ilman, että sen tarvitsee kussakin vaalissa erikseen perustaa valitsijayhdistys ja kerätä kunkin ehdokkaan taakse vaalilaissa säädetty määrä kannattajia. Tämän lisäksi rekisteröidyllä puolueella on mahdollisuus saada edustajiaan vaalipiirilautakunnan, kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan jäseniksi. Viimeksi mainittu ei kuitenkaan koske uusia puolueita, vaan niitä, jotka osallistuivat jo edellisiin vaaleihin.

Puolueen poistamisesta puolurekisteristä säädetään puoluelain 6 §:ssä. Jos puolue ei saa kaksissa peräkkäisissä eduskuntavaaleissa yhtään kansanedustajan paikkaa tai vaihtoehtoisesti vähintään kahden prosentin valtakunnallista kannatusta, oikeusministeriö poistaa sen puoluelain 6 §:n 1 momentin nojalla puolurekisteristä. Sen jälkeen puolue voi kuitenkin kerätä uudelleen 5000 kannattajan allekirjoitukset ja pyrkiä uudelleen rekisteriin. Puolue voidaan 6 §:n 2 momentin mukaan poistaa rekisteristä myös oman hakemuksensa perusteella.

Puoluelain 9 §:n mukaan puoluetukea maksetaan niille puolueille, jotka ovat viimeksi toimitetuissa eduskuntavaaleissa saaneet edustajanpaikkoja, sekä lisäksi sellaisille eduskunnan ulkopuolisille puolueille, jotka ovat viimeksi toimitetuissa eduskuntavaaleissa saaneet vähintään kahden prosentin valtakunnallisen kannatuksen. Puoluelain muut puolueen varainkäyttöä koskevat säännökset (8–8 c §:t ja 9 a–9 f §:t) koskevat kaikkia puolurekisterissä olevia puolueita.

Puoluelain 10 §:ssä säädetään, että valtion, kunnan ja kuntayhtymän viranomaisten sekä niiden määräämisvallassa olevien yhteisöjen ja laitosten on kohdeltava kaikkia puolueita tasapuolisesti ja yhdenmukaisia perusteita noudattaen. Yleisradio voi kuitenkin vaaliohjelmassaan ottaa huomioon myös ohjelmallisia näkökohtia.

Puolueet mainitaan myös muun muassa rikoslain (39/1889) 45 luvun 19 §:ssä (sotilaan luvaton poliittinen toiminta) sekä tuloverolain (1535/1992) 22 §:n 2 momentissa yleishyödyllisinä yhteisöinä sekä eräiden yleishyödyllisten yhteisöjen verohuojennuksista annetun lain (680/1976) 3 §:n 1 momentissa.

1.2 Kansainvälinen kehitys ja Euroopan unionin lainsäädäntö

Puolueiden perustamiseen liittyvät menettelyt vaihtelevat valtioittain. Myös puolueiden asema ja toiminta vaaleissa on erilaista eri valtioissa. Kaikkialla puolueiden ei ole esimerkiksi välttämätöntä rekisteröityä osallistuakseen vaaleihin.

Euroopan unionin tasolla puolestaan on säännelty Euroopan tason poliittisten puolueiden asemasta ja oikeuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU, EURATOM) n:o 1141/2014 Euroopan tason poliittisten puolueiden ja Euroopan tason poliittisten säätiöiden perussäännöistä ja rahoituksesta. Asetusta on muutettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU, EURATOM) n:o 673/2018 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU, EURATOM) n:o 493/2019. Euroopan tason poliittisten puolueiden jäsenenä voi olla kansallisia poliittisia puolueita ja luonnollisia henkilöitä. Euroopan tason poliittiset puolueet esiintyvät pääasiassa Euroopan parlamentin vaaleissa. Euroopan tason poliittisia puolueita koskevalla sääntelyllä ei ole vaikutusta kansallisten puolueiden perustamiseen.

Tässä jaksossa on kuvattu puolueen perustamiseen liittyviä menettelyitä muissa Pohjoismaissa sekä Virossa.

Ruotsi

Ruotsissa poliittisten puolueiden ei tarvitse rekisteröityä osallistuakseen vaaleihin. Ruotsissa ei ole säännelty sitä, miten puolue perustetaan tai miten sen tulee järjestäytyä. Puolueen tulee kuitenkin viimeistään 30 päivää ennen vaalipäivää ilmoittaa vaaliviranomaiselle aikovansa osallistua vaaleihin. Ilmoittautumisvelvollisuutta ei kuitenkaan ole niillä puolueilla, joilla on jo edustajia siinä päätöksentekokoelimesta, jonka vaalista on kyse.

Lisäksi puolueet voivat halutessaan rekisteröidä puolueen nimen ja tunnuksen, jolloin mikään toinen puolue ei voi käyttää kyseistä nimeä vaaleissa. Rekisteröidäkseen nimensä puolueen tulee olla oikeushenkilö, esimerkiksi aatteellinen yhdistys, ja sillä täytyy olla säännöt sekä hallitus. Vain nimensä rekisteröineillä puolueilla on mahdollisuus asettaa ehdokkaita suljettuna listana. Puolueen tulee kerätä nimen rekisteröimishakemuksen tueksi tuenilmaisuja kyseisissä vaaleissa äänioikeutetuilta henkilöiltä. Vaadittujen tuenilmausten määrä on vaalikohtainen: eduskunta- ja europarlamenttivaaleissa tarvitaan 1500 äänioikeutetun tuki, maakuntavaaleissa 100 äänioikeutetun tuki ja kuntavaaleissa 50 äänioikeutetun tuki. Tuenilmaus kerätään paperilomakkeille, joihin kirjataan ylös päivämäärä, äänioikeutetun nimi, henkilötunnus ja kotikunta. Tuenilmaus lähetetään rekisteröintihakemuksen yhteydessä vaaliviranomaiselle tai vaihtoehtoisesti julkinen notaari voi tuenilmaus tarkistettuaan antaa todistuksen, joka liitetään hakemukseen.

Norja

Norjassa puolueet voivat tehdä hakemuksen päästäkseen poliittisten puolueiden rekisteriin, jota ylläpitää Brønnøysundin rekisterikeskus (registerenheten). Rekisteröimisen tärkein vaikutus on yksinoikeus puolueen nimeen, mutta se ei ole pakollista vaaleihin osallistumista varten. Rekisteröityneet puolueet saavat kuitenkin tiettyjä etuja, esimerkiksi oikeuden asettaa ehdokkaita ilman muita vaatimuksia. Puolueen tulee liittää rekisterikeskukselle lähetettävään hakemukseen perustamiskokouksen pöytäkirja, hallituksen jäsenten ja puolueen edustajien yhteystiedot, puolueen säännöt ja vähintään 5000 parlamenttivaaleissa äänioikeutetun tahdonilmaus puolueen nimen rekisteröimisen puolesta.

Tanska

Tanskassa uusien puolueiden tulee rekisteröityä sosiaali- ja sisäministeriölle viimeistään 15 päivää ennen parlamenttivaaleja, jotta ne voivat asettaa ehdokkaita. Europarlamenttivaaleja varten on omat määräajat. Rekisteröintihakemukseen tulee liittää tuenilmaus riittävältä määrältä äänioikeutettuja. Tuenilmausten määrän tulee olla 1/175 edellisissä vaaleissa hyväksytyistä äänistä. Esimerkiksi vuoden 2019 parlamenttivaaleissa annettiin 3 531 720 ääntä, joten kannattajakortteja tulisi kerätä seuraaviin vaaleihin hieman yli 20 000. Jos puolue on saksankielisen vähemmistön puolue, tuenilmauksia ei vaadita. Tanskassa on käytössä sähköinen järjestelmä, jota on käytettävä puolueen rekisteröintihakemuksen tekemiseen ja tuenilmausten keräämiseen. Tuenilmausten keräys toimii siten, että äänioikeutettu henkilö antaa rekisteröintiä hakevalle puolueelle sähköpostiosoitteensa. Puolueen edustaja syöttää sähköpostiosoitteen Vælgererklæring.dk-palveluun, josta äänioikeutettu henkilö saa seitsemän päivän päästä sähköpostin. Sähköpostissa on linkki, jonka avulla äänioikeutettu kirjautuu käyttäen sähköistä tunnistautumista. Äänioikeutettu voi tämän jälkeen antaa tuenilmauksensa puolueen rekisteröinnille. Tuenilmaus on voimassa 18 kuukautta, ja se on myös mahdollista perua. Tuenilmaus on mahdollista antaa myös paperilla.

Islanti

Islannissa ei ole erityisiä poliittisen puolueen perustamiseen liittyviä vaatimuksia, vaan rekisteröintiin sovelletaan samoja edellytyksiä kuin voittoa tavoittelemattoman oikeushenkilön rekisteröintiin. Rekisteriä ylläpitää valtiovarainministeriön alainen yritysrekisteri. Puolueen perustamisen yhteydessä tulee ilmoittaa rekisteriin puolueen hallituksen jäsenten nimet ja

henkilötunnukset sekä puolueen säännöt ja tunnukset. Puolueita ei poisteta rekisteristä, vaikka ne eivät olisi enää aktiivisia.

Viro

Virossa puolue perustetaan laatimalla peruskirja ja se voidaan rekisteröidä, jos sillä on vähintään 1000 jäsentä. Puolueet rekisteröidään voittoa tavoittelemattomien yhdistysten ja säätiöiden rekisteriin, joita ylläpidetään tuomioistuimissa. Rekisteröintihakemukseen tulee liittää puolueen johdon allekirjoittama periaateohjelma, jäsenluettelo, josta käy ilmi jäsenten henkilötunnukset sekä puolueeseen liittymisen ajankohta, sekä luonnos puolueen tunnuksesta. Puolueiden jäsenrekistereitä ylläpidetään tuomioistuimissa, ja tuomioistuin voi lakkauttaa puolueen, jos sen jäsenmäärä putoaa alle tuhanteen. Puolueen tulee olla rekisterissä vähintään 90 päivää ennen parlamenttivaaleja, jos se haluaa asettaa ehdokkaita.

1.3 Nykytilan arviointi

Puolueeksi rekisteröimistä hakevan yhdistyksen näkökulmasta 5000 kannattajakortin kerääminen paperilla on yleensä jonkin verran hankalaa ja aikaa vievää. Erityisen hankalaa se lienee täysin uusille puolueeksi yrittäville yhdistyksille, joilla on pieni kerääjäorganisaatio. Niille yhdistyksille, joilla on kattava organisaatio ja riittävästi henkilöresursseja, kannattajakorttien kerääminen on helpompaa. Yhteiskunnan palvelut ovat enenevässä määrin tarjolla myös internetin välityksellä, ja myös viranomaisten toiminta on merkittävässä määrin digitalisoitunut. Tästä näkökulmasta katsottuna sitä, että kannattajakortteja voi kerätä ainoastaan paperilla, voidaan pitää yhdistyksen kannalta työläänä.

Puoluelakia valmisteltaessa 1960-luvun lopulla otettiin lähtökohdaksi, että 5000 kannattajan vaatimus on yhtäältä riittävän korkea, jotta puolurekisteriin rekisteröitäisiin vain sellaisia yhdistyksiä, joilla on aito ja merkittävä kannatus, mutta toisaalta riittävän matala, jotta uusien puolueiden perustamista ei tehtäisi käytännössä mahdottomaksi (HE 99/1967 vp, s. 2).

Yhdistyksen puolueeksi rekisteröintiä kannattavan äänioikeutetun tulee nykyisin joko täyttää kannattajakortti suoraan paperisena tai täyttää se tietokoneella, tulostaa ja allekirjoittaa käsin ja toimittaa kannattajakortti yhdistykselle esimerkiksi postitse. Digitalisoituneessa yhteiskunnassa menettelyä voidaan pitää jossain määrin hankalana myös äänioikeutetun näkökulmasta. Paperisten, käsin täytettävien kannattajakorttien käyttäminen voi kuitenkin olla kannattajan näkökulmasta käytännöllistä silloin, kun yhdistyksen edustaja kerää kannattajakortteja kasvotusten esimerkiksi julkisella paikalla.

Kannattajakortit tarkastavan oikeusministeriön näkökulmasta paperisten, manuaalisesti täytettyjen kannatuskorttien tarkastustyö on työlästä ja aikaa vievää. Erityisen hankalaa on varmistua siitä, että kortissa mainittu henkilö on todella itse allekirjoittanut kortin. Kortissa olevia allekirjoituksia on käytännössä hyvin vaikea arvioida, koska ihmisten allekirjoitukset voivat olla periaatteessa minkälaisia tahansa. Oikeusministeriöllä ei ole käytettävissään vertailutietoa siitä, millainen kortin allekirjoittaneen henkilön allekirjoitus on joissakin muissa dokumenteissa (esimerkiksi passissa tai henkilökortissa). Tavallisessa tapauksessa allekirjoitus hyväksytään, mutta jos on erityistä aihetta epäillä, että esimerkiksi sama henkilö on allekirjoittanut useita kortteja, voidaan pyytää virka-apua muilta viranomaisilta. Tämä on kuitenkin hyvin harvinaista.

Vuonna 2001 erään hakemuksen yhteydessä oikeusministeriö pyysi perustellusta syystä virka-apua Keskusrikospoliisiin rikostekniseltä laboratorioilta muutamien allekirjoitusten aitouden toteamisessa. Kyse oli siitä, että joidenkin korttien allekirjoituksissa havaittiin samankaltaisuutta. Keskusrikospoliisin tutkimuksen tulos oli, että kyseiset allekirjoitukset eivät olleet aitoja. Kyseisen yhdistyksen hakumenettely keskeytettiin tuolloin. Vuonna 2008

oikeusministeriö havaitsi erään yhdistyksen korteissa laajamittaisia epäselvyyksiä sekä allekirjoituksissa että muutoin, minkä seurauksena yhdistys veti hakemuksensa pois. Vaikka siis selkeät väärinkäytökset on mahdollista havaita, täyttä varmuutta yksittäisen kannattajakortin aitoudesta ei tarkastuksessa yleensä saada.

Oikeusministeriölle tarkastustyöstä aiheutuvaa hallinnollista taakkaa ei sinänsä voida pitää erityisen merkittävänä, koska puolueita rekisteröidään melko harvoin, esimerkiksi vuosina 2013–2015 ei rekisteröity yhtään puoluetta, mutta toisaalta vuosina 2016–2018 rekisteröitiin yhdeksän puoluetta. Tarkastustyö suoritetaan aina muiden tehtävien ohessa.

Yleisesti ottaen puolueiden perustamisen sääntely on nykyisellään selkeää ja riittävää, jotta eri aatesuuntien edustajat voivat puolueena tarjota äänestäjille vaaleissa oman vaihtoehkonsa. Uusia puolueita merkitään puolurekisteriin melko harvoin, esimerkiksi viimeisen 10 vuoden aikana keskimäärin vain noin 1,5 puoluetta vuodessa. Tällä hetkellä puolurekisterissä on 18 puoluetta. Enimmillään rekisteröityjen puolueiden määrä on ollut vuoden 1995 alussa, kun puolurekisterissä oli 22 puoluetta. Suurin osa rekisteriin 1990-luvun puolivälin jälkeen päässeistä puolueista on poistettu sittemmin rekisteristä kaksien eduskuntavaalien jälkeen puuttuvan kannatuksen perusteella. Hakemuksesta rekisteriin päässeistä puolueista viimeisin, joka on saanut vaaleissa kansanedustajia ja on edelleen rekisterissä, on Perussuomalaiset r.p, joka rekisteröitiin vuonna 1995. Lainsäätäjän alkuperäisen tarkoituksen siitä, että puolueen perustamisen tulisi olla yhtäältä vaativaa, mutta ei toisaalta liian vaikeaa, voidaan katsoa toteutuvan kohtalaisen hyvin.

Suomalainen yhteiskunta digitalisoituu parhaillaan monilla eri aloilla. Tästä näkökulmasta olisikin luontevaa, että myös puolueen perustaminen, sen kannattaminen ja siihen liittyvä viranomaistyö olisi mahdollista myös verkossa. Sähköinen tunnistaminen tarjoaa uusia mahdollisuuksia viranomaisten kanssa asioivien kansalaisten luotettavaan tunnistamiseen. Kannattajakorttien kerääminen sähköisesti yksinkertaistaisi ja nykyaikaistaisi puolueen perustamiseen liittyvää menettelyä niin puolueeksi rekisteröityvän yhdistyksen, kannattajakortin allekirjoittajan kuin viranomaistenkin näkökulmasta.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan puoluelakia muutettavaksi niin, että puolueen rekisteröintihakemuksen voisi tehdä nykyisen manuaalisen menettelyn rinnalla myös sähköisesti oikeusministeriön ylläpitämässä verkkopalvelussa. Samalla mahdollistettaisiin puolueen rekisteröimiseen vaadittavien kannattajien kannatusilmoitusten kerääminen sähköisesti. Oikeusministeriö laatisi tarkoitusta varten internetissä toimivan, kaikkien käytettävissä olevan verkkopalvelun, jossa puolurekisteriin pyrkivä yhdistys voisi vahvaa sähköistä tunnistamista käyttäen kerätä sähköisesti puoluelaisissa säädetyt 5000 kannatusilmoitusta. Palvelun käyttö olisi maksutonta.

Samalla ehdotetaan rekisteröintimenettelyyn muutoksia, jotka koskisivat sekä sähköistä että paperimuodossa saapuvaa rekisteröintihakemusta. Yhdistyksen valtuuttama asiamies tekisi rekisteröintihakemuksen ja liittäisi siihen puoluelain 3 §:n 1 momentin 1–3 kohdassa mainitut liitteet: otteen yhdistysrekisteristä, yhdistysrekisteriin merkityt voimassa olevat säännöt ja yleisohjelman. Oikeusministeriö tarkistaisi ja hyväksyisi nämä liitteet sekä ilmoittaisi hyväksynnästä yhdistyksen asiamiehelle. Mikäli yhdistys ei täydennyspyynnöstä huolimatta toimittaisi vaadittuja liitteitä, oikeusministeriö tekisi rekisteröinnistä hylkäävän valituskelpoisen hallintopäätöksen. Vasta oikeusministeriön hyväksynnän jälkeen yhdistys voisi aloittaa kannatusilmoitusten keräämisen. Kannatusilmoitusten keräämiseen käytettävissä olevaa aikaa ehdotetaan lyhennettäväksi nykyisestä vuodesta kuuteen kuukauteen.

Mahdollistamalla kannatusilmoitusten sähköinen kerääminen pyritään lisäämään puolueen perustamismenettelyn kokonaisvaltaista luotettavuutta, helpottamaan ja lisäämään valtiollisiin

asioihin vaikuttamaan haluavien yhdistysten ja niitä kannattavien kansalaisten poliittista osallistumista sekä vähentämään puolerekisteriin liittyvää viranomaistyötä.

Oikeusministeriön ylläpitämä sähköinen palvelu toimisi pääpiirteittäin seuraavasti: Yhdistyksen valtuuttama asiamies kirjautuisi järjestelmään vahvaa sähköistä tunnistamista käyttäen, siten kuin laissa vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista (617/2009) säädetään. Asiamies olisi henkilö, jolla on yhdistyksen nimenkirjoitusoikeus tai nimenkirjoittajan valtuutus tehtävään. Julkishallinnon asiointipalveluiden yhteinen tunnistuspalvelu on toteutettu Suomi.fi-palvelun kautta. Käyttäjä valitsee itse, haluaako tunnistautua pankkien käyttämien verkkopankkitunnusten, Digi- ja väestötietoviraston varmennekortin vai teleyritysten mobiilivarmenteen avulla. Asiamies avaisi yhdistykselle sivun, johon hän liittäisi otteen yhdistysrekisteristä, yhdistyksen säännöt ja yleisohjelman. Tämän jälkeen oikeusministeriö tarkistaisi asiamiehen lisäämät liitteet ja hyväksyisi ne, minkä jälkeen kannatusilmoitusten keräys voitaisiin aloittaa. Keräyksen alettua yhdistyksen puolueeksi rekisteröitymistä kannattavat henkilöt voisivat kirjautua järjestelmään vahvaa sähköistä tunnistamista käyttäen ja täyttää kannatusilmoituksen. Kannatus toiminnon toimintalogiikka olisi saman tyyppinen kuin nykyisessä oikeusministeriön kansalaisaloite.fi-palvelussa.

Kannatusilmoituksen täyttäminen sähköisesti vahvaa sähköistä tunnistamista käyttäen parantaisi merkittävästi kannatusilmoituksen ja sitä kautta koko menettelyn luotettavuutta nykyisestä. Sähköisesti annettujen kannatusilmoitusten tarkastuksen luotettavuus parantuisi huomattavasti, koska järjestelmä rakennettaisiin siten, että vain säädetty kelpoisuusehdot täyttävät äänioikeutetut pääsisivät vahvan sähköisen tunnistamisen jälkeen täyttämään kannatusilmoituksen.

Mahdollisuus puolueen kannatusilmoituksen sähköiseen täyttämiseen helpottaisi merkittävästi puolueeksi pyrkivän yhdistyksen työtä kannatusilmoitusten keräämisessä. Myös yhdistystä kannattavalle äänioikeutetulle kannatusilmoituksen täyttäminen olisi helppoa. Kannattajan näkökulmasta etuna olisi myös se, että verkkopalvelussa hänen olisi helppo tutustua yhdistyksen sääntöihin ja yleisohjelmaan ennen kannatusilmoituksen antamista. Yhdistykselle jäisi edelleen mahdollisuus kerätä kannatusilmoituksia nykyiseen tapaan myös paperilla. Yhdistys voisi tehdä puolerekisteriin esimerkiksi sellaisen hakemuksen, jossa osa vaadituista 5000 kannatusilmoituksesta on täytetty sähköisesti ja osa manuaalisesti. Jatkossakin olisi mahdollista myös kerätä kaikki kannatusilmoitukset manuaalisesti.

Koska mahdollisuus kannatusilmoituksen sähköiseen keräämiseen helpottaisi puolueeksi rekisteröitymistä, ehdotetaan esityksessä, että aikaa kannatusilmoitusten keräämiseen olisi nykyisen yhden vuoden sijaan kuusi kuukautta. Kannatusilmoitusten sähköistä keräämistä voidaan joiltain osin verrata kansalaisaloitteiden kannatusilmoitusten keräämiseen. Kansalaisaloitteelle tulee kuuden kuukauden kuluessa kerätä 50 000 kannatusilmoitusta. Kansalaisaloitelain (12/2012) voimassaoloaikana noin kolmesta viiteen aloitetta on vuosittain kerännyt riittävän määrän kannatusilmoituksia. Kansalaisaloitteen vaadittujen kannatusilmoitusten määrä on kymmenkertainen suhteessa puolueen perustamisen tueksi vaadittujen kannatusilmoitusten määrään, joten puolueen perustamista koskevien kannattajakorttien keräysajan lyhentämistä ei voitane pitää kohtuuttomana.

On mahdollista, että keräysajan lyhentämisestä huolimatta nykyistä useampi yhdistys pystyisi keräämään vaaditut 5000 kannatusilmoitusta ja pääsisi puolueeksi puolerekisteriin. Tällöin puolueita saattaisi olla puolerekisterissä merkittävästi enemmän kuin nykyisin, mikä saattaisi johtaa puoluekentän pirstoutumiseen. Tällaista kehitystä voitaisiin pyrkiä ehkäisemään nostamalla puolueen perustamista varten vaadittavien kannatusilmoitusten määrää. Puolueiden perustamiseen ja toimintaan osallistuminen on kuitenkin keskeinen osa perustuslain (731/1999) turvaamia osallistumisoikeuksia. Mahdollisuus kerätä kannatusilmoituksia sähköisesti merkitsee tässä suhteessa yhteiskunnallisen osallistumisen esteiden madaltamista edelleen.

Merkitystä asiassa on myös sillä, kuinka suosittu uudesta sähköisestä keräyspalvelusta tulee. Jos osa yhdistyksistä keräisi kannattajakortteja edelleen yksinomaan paperilla, voisi korotettu kannattajakorttien määrä muodostua heidän kannaltaan erittäin hankalaksi. Näistä syistä esityksessä ei ehdoteta vaadittujen kannatusilmoitusten määrää nostettavaksi.

Uudistuksen yhteydessä kokonaisvastuu perustettavan puolueen kannatusilmoitusten tarkastuksesta siirtyisi Digi- ja väestötietovirastolle. Itse puolueen rekisteröintihakemuksen ratkaisisi nykyiseen tapaan oikeusministeriö.

Verkkopalvelu olisi käytettävissä lain voimaantullessa. Siirtymäsäännös olisi kuitenkin tarpeen niitä tilanteita varten, joissa yhdistys on aloittanut kannatusilmoitusten keräämisen voimassa olevan lain mukaan. Yhdistys saisi näissä tilanteissa jatkaa keräämistä vanhan lain mukaisesti jolloin käytettävissä oleva aika olisi pidempi, mutta yhdistyksen tulisi kerätä kannatusilmoitukset vanhan mallin mukaan paperisina.

Verkkopalvelua olisi mahdollista jatkossa laajentaa niin, että sitä voitaisiin käyttää myös vaaleissa ehdokkaita asettavien valitsijayhdistysten kannattajien allekirjoitusten keräämisessä. Vaalilain mukaan eduskuntavaaleissa valitsijayhdistyksen voi perustaa vähintään 100 kyseisen vaalipiirin äänioikeutettua, kuntavaaleissa vähintään 10 kyseisen kunnan äänioikeutettua ja europarlamenttivaaleissa 2000 äänioikeutettua. Lisäksi perustuslaissa säädetään, että oikeus asettaa ehdokas presidentinvaaliin on 20 000 äänioikeutetulla. Valitsijayhdistysten kannattajien allekirjoitusten sähköisen keräämisen edellytyksiä on tarkoitus arvioida erikseen.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi päivitettäväksi muutoksenhakuun liittyvä lakiviittaus ajan tasalle. Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) tuli voimaan 1.1.2020, ja sillä kumottiin hallintolainkäyttölaki (586/1996).

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Perustuslain mukaan julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon. Poliittiset puolueet ovat keskeinen demokraattisen päätöksentekojärjestelmän osa. Yhdenvertaisuuden näkökulmasta on tärkeää, että myös uusilla poliittisilla liikkeillä on halutessaan mahdollisuus tulla rekisteröidyksi puolueiksi. Oikeus järjestäytyä poliittisesti ja osallistua puolue toimintaan ovat niin ikään keskeisiä osallistumisoikeuksien näkökulmasta.

Esitetyllä muutoksella yksinkertaistettaisiin puolueen perustamista mahdollistamalla puolueen rekisteröintiä varten vaadittavien kannatusilmoitusten kerääminen sähköisesti. Muutos helpottaisi menettelyä sekä rekisteröintiä hakevan yhdistyksen, että yksittäisen rekisteröintiä kannattavan henkilön näkökulmasta.

Puolueen perustamisprosessin helpottuminen saattaisi johtaa siihen, että puolue rekisteriin rekisteröitäisiin useita uusia puolueita. Kehitystä pyrittäisiin tasapainottamaan lyhentämällä kannatusilmoitusten keräysaika kuuteen kuukauteen. On kuitenkin todettava, että puolueiden elinvoimaisuus ja pysyminen puolue rekisterissä jäisi edelleenkin äänestäjien varaan: puolue poistetaan puolue rekisteristä, jollei se saa kaksissa peräkkäisissä eduskuntavaaleissa vähintään yhtä kansanedustaja tai vähintään kahta prosenttia koko maassa annetuista äänistä. Vaikutukset puoluekenttään saattaisivatkin näkyä lähinnä liikehdintänä puolue rekisterissä.

3.2 Vaikutukset viranomaisten tehtäviin ja taloudelliset vaikutukset

Sähköisten kannatusilmoitusten mahdollistava verkkopalvelu laadittiin oikeusministeriössä vuonna 2018. Sen kokonaiskustannus oli noin 200 000 euroa. Palvelun vuosittaiset ylläpito- ja kehityskustannukset olisivat noin 50 000 euroa vuodessa, ja niihin on varauduttu oikeusministeriön tulevien vuosien valtiontalouden kehyksissä. Lisäksi palvelun kehitykseen on kertaluontoisesti käyttöönottovuodelle varattu 20 000 euroa.

Vastuu kannatusilmoitusten tarkastuksesta siirtyisi Digi- ja väestötietovirastolle. Tehtävästä ei kuitenkaan aiheutuisi lisäresurssien tarvetta. Odotettavissa on, että kannatusilmoitusten sähköinen kerääminen muodostuu vallitsevaksi keräystavaksi sen helppouden ja yksinkertaisuuden takia. Sähköisesti annettujen kannatusilmoitusten tarkastus on hyvin yksinkertaista, koska ainoastaan kelpoisuusehdot täyttävät äänioikeutetut pääsisivät vahvan sähköisen tunnistamisen jälkeen täyttämään ilmoituksen. Paperisten kannattajakorttien määrä olisi todennäköisesti jatkossa niin vähäinen, että niiden tarkistaminen onnistuisi muiden tehtävien ohessa, kuten oikeusministeriössä tähän asti.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu oikeusministeriössä. Esityksen luonnoksesta (3.2.2020) pyydettiin lausunnot 38 taholta. Lausuntoja saatiin 3.2. –27.3.2020 yhteensä xx taholta ja niistä on laadittu oikeusministeriössä yhteenveto. Annetuissa lausunnoissa....

5 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Puolueiden toimintaan tai järjestäytymiseen liittyviä säännöksiä ei erikseen mainita perustuslaissa. Perustuslaissa kuitenkin mainitaan puolueet eduskuntavaaleja ja tasavallan presidentin vaalia koskevissa pykälissä (25 ja 54 §). Puolueiden järjestäytymis- ja toimintaoikeudet on turvattu kansanvaltaisuutta, kokoontumis- ja yhdistymisvapautta sekä vaali- ja osallistumisoikeuksia koskevissa perustuslain säännöksissä.

Perustuslain 2 §:n 2 momentin mukaan kansanvaltaan sisältyy yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristön kehittämiseen. Kansanvallan toteutumisen kannalta keskeisiä perusoikeuksia ovat kokoontumis- ja yhdistymisvapaus sekä vaali-osallistumisoikeudet. Perustuslain 14 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon. Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Perustuslain 13 §:n 2 momentin mukaan jokaisella on yhdistymisvapaus. Oikeus perustaa puolue kuuluu tämän perusoikeuden ydinalueeseen. Esitettävän ehdotuksen tarkoituksena on edistää tämän perusoikeuden toteutumista. Vaikka kannattajakorttien keräysaika esitetään vähennettäväksi vuodesta kuuteen kuukauteen, kokonaisuutena arvioiden esitys toteutuessaan merkitsisi puolueen rekisteröintimenettelyn helpottumista.

Edellä esitetyn perusteella lakiehdotus katsotaan voitavan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

3 §. Rekisteröintihakemus.

Pykälän 1 momentissa todettaisiin eri tavat, joilla yhdistys voi laatia rekisteröintihakemuksen. Jatkossa yhdistys voisi vaihtoehtoisesti laatia rekisteröintihakemuksen myös oikeusministeriön ylläpitämässä verkkopalvelussa käyttäen vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetussa laissa tarkoitettua vahvaa tunnistamista. Julkishallinnon asiointipalveluiden yhteinen tunnistuspalvelu on toteutettu Suomi.fi-palvelussa, jossa käyttäjä voi valita itse, haluaako hän tunnistautua verkkopankkitunnusten, mobiilivarmenteen vai sirlin henkilökortin avulla.

Rekisteröintihakemuksen liitteistä säädettäisiin 2 momentissa. Liitteet olisivat asiallisesti samat kuin voimassaolevassa laissa, mutta sanamuotoja muutettaisiin niin, että ne sopivat myös uuteen sähköiseen menettelyyn. Pykälän 2 momentin 2 kohdasta poistettaisiin tarpeettomana vaatimus siitä, että hakemukseen liitettävien sääntöjen tulee olla oikeaksi todistetut. Sen sijaan todettaisiin, että hakemukseen tulee liittää yhdistysrekisteriin merkityt ja voimassa olevat säännöt. Kannatusilmoituksista muodostuisi 2 momentin 4 kohdan mukaan hakemuksen neljäs liite. Kannatusilmoitusten vaadittavasta määrästä säädetään 2 §:ssä, jonka 1 momentin 2 kohdan mukaan niitä tarvitaan puolueen rekisteröinnin tueksi 5000.

Pykälän 3 momentissa kuvattaisiin rekisteröintiin liittyvä käytännön menettely. Yhdistyksen asiamies tekisi joko oikeusministeriön sähköisessä palvelussa tai kirjallisesti rekisteröintihakemuksen, johon liitettäisiin 3 momentin 1–3 kohdassa tarkoitetut liitteet, eli ote yhdistysrekisteristä, yhdistyksen säännöt ja yleisohjelma. Tämän jälkeen oikeusministeriö tarkastaisi liitteet, hyväksyisi ne ja ilmoittaisi hyväksynnästä yhdistyksen edustajalle. Jos hakemus olisi liitteiden osalta puutteellinen, yhdistystä pyydetäisiin täydentämään hakemusta, jotta liitteet voidaan hyväksyä. Yhdistys voisi aloittaa kannatusilmoitusten keräämisen vasta sen jälkeen, kun oikeusministeriö olisi hyväksynyt 3 momentin 1–3 kohdassa tarkoitetut liitteet. Ennen oikeusministeriön ilmoitusta liitteiden hyväksymisestä kerätyt kannatusilmoitukset olisivat mitättömiä. Kannatusilmoitukset tulisi kerätä kuuden kuukauden kuluessa oikeusministeriön verkkopalvelussa tai käyttäen ministeriön vahvistaman kaavan mukaista paperista kannattajakorttia, jonka kukin kannattaja omakätisesti allekirjoittaa. Verkkopalvelussa äänioikeutettu, joka kannattaisi yhdistyksen merkitsemistä puolerekisteriin, tunnistautuisi palveluun vahvaa sähköistä tunnistamista käyttäen.

Pykälän 4 momentin mukaan Digi- ja väestötietoviraston tehtävänä olisi jatkossa tarkastaa puolueen rekisteröinnin edellyttämät kannatusilmoitukset. Kannatusilmoitukset siirtyisivät oikeusministeriön ylläpitämästä verkkopalvelusta suoraan Digi- ja väestötietovirastolle. Jos puolueen rekisteröintiä varten olisi kerätty myös paperisia kannattajakortteja, rekisteröintiä hakeva yhdistys toimittaisi ne oikeusministeriölle, joka puolestaan siirtäisi ne Digi- ja väestötietovirastolle tarkastettavaksi. Digi- ja väestötietovirasto tarkastaisi kannatusilmoitusten oikeellisuuden ja ilmoittaisi ministeriölle, onko hyväksyttävää kannatusilmoituksia riittävä määrä. Käytännössä sähköisten kannatusilmoitusten tarkastaminen olisi hyvin yksinkertaista, koska oikeusministeriön vahvaa sähköistä tunnistamista hyödyntävä verkkopalvelu olisi jo väestötietojärjestelmän tietojen avulla varmistanut kannatusilmoituksen tekijän kelpoisuuden.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 32 kohdan mukaan asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön osallistumisesta poliittisen puolueen perustamiseen ja rekisteröintiin, ovat julkisia. Ehdotetun pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että kannatusilmoitusten tiedot ovat julkisia ministeriön rekisteröintipäätöksen jälkeen. Siinä

tapauksessa, että yhdistys ei onnistu keräämään vaadittua määrää kannatusilmoituksia, ilmoitukset eivät tulisi julkisiksi. Kannatusilmoitukset hävitettäisiin yhden vuoden kuluttua ministeriön päätöksestä.

9 e §. Valvonta.

Pykälän 2 momentin viittaus hallintolainkäyttölakiin korvattaisiin viittauksella lakiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa. Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa tuli voimaan 1.1.2020 ja sillä kumottiin hallintolainkäyttölaki. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään, että viranomaisen päätöksestä valitetaan hallinto-oikeuteen. Aikaisemmin muutosta on haettu korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Vastaava säännös sisältyy lakiin valtionalouden tarkastusvirastosta (676/2000).

2 Voimaantulo

Esityksessä ehdotetaan, että laki tulisi voimaan x.x.2020.

Esitykseen sisältyy ehdotus siirtymäsäännökseksi, jonka mukaan rekisteröintihakemukseen sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa ollutta 3 §:ää siinä tapauksessa, että rekisteröintihakemuksen tueksi kerättävien kannatusilmoitusten keräys on aloitettu ennen tämän lain voimaantuloa. Siirtymäsäännös olisi tarpeen sen vuoksi, että rekisteröintihakemukseen liittyvää menettelyä ehdotetaan muutettavaksi niin, että yhdistys voisi aloittaa kannatusilmoitusten keräämisen vasta, kun se on tehnyt oikeusministeriölle rekisteröintihakemuksen, jonka liitteenä on ote yhdistysrekisteristä, yhdistyksen säännöt ja yleisohjelma, ja oikeusministeriö olisi ilmoittanut yhdistykselle hyväksyneensä liitteet. Myös ehdotettu kannatusilmoitusten keräämiseen käytettävissä olevan ajan lyhentäminen yhdestä vuodesta kuuteen kuukauteen edellyttäisi siirtymäsäännöstä.

Rekisteröintiä hakevan yhdistyksen näkökulmasta siirtymäsäännös tarkoittaisi sitä, että jos yhdistys olisi aloittanut paperisten kannattajakorttien keräämisen ennen tämän lain voimaantuloa, sen tulisi kerätä kaikki kannatusilmoitukset paperilla ja tehdä rekisteröintihakemus niin, että kannattajakorttien päiväys ei saisi olla vuotta vanhempi. Tässä tapauksessa yhdistyksellä olisi ehdotettua lakia pidempi, vuoden keräysaika kannatusilmoituksille, mutta se ei voisi hyödyntää keräämisessä oikeusministeriön sähköistä palvelua.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

puoluelain 3 ja 9 e §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan puoluelain (10/1969) 3 § ja 9 e §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1688/2015, seuraavasti:

3 § Rekisteröintihakemus

Yhdistys voi laatia rekisteröintihakemuksen kirjallisesti tai oikeusministeriön ylläpitämässä verkkopalvelussa, jossa käytetään vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetussa laissa (617/2009) tarkoitettua vahvaa tunnistamista.

Rekisteröintihakemukseen on liitettävä:

- 1) ote yhdistysrekisteristä;
- 2) yhdistysrekisteriin merkityt voimassa olevat säännöt;
- 3) yleisohjelma;
- 4) kannatusilmoitukset, joissa on kunkin allekirjoittajan henkilötiedot sekä hänen vakuutuksensa, että hän on äänioikeutettu eduskuntavaaleissa, kuntavaaleissa tai europarlamenttivaaleissa.

Kannatusilmoitukset kerätään kuuden kuukauden kuluessa sen jälkeen, kun oikeusministeriö on hyväksynyt 2 momentin 1–3 kohdissa tarkoitettut asiakirjat, joko

- 1) käyttäen ministeriön vahvistaman kaavan mukaista paperista kannattajakorttia, jonka kukin kannattaja omakätisesti allekirjoittaa; tai
- 2) edellä 1 momentissa tarkoitettussa verkkopalvelussa.

Oikeusministeriö toimittaa kannatusilmoitukset Digi- ja väestötietovirastolle, joka tarkastaa niiden oikeellisuuden ja ilmoittaa ministeriölle, onko hyväksyttävää kannatusilmoituksia riittävä määrä. Kannatusilmoitusten tiedot ovat julkisia ministeriön rekisteröintipäätöksen jälkeen. Kannatusilmoitukset hävitetään yhden vuoden kuluttua ministeriön päätöksestä.

9 e § Valvonta

Valtiontalouden tarkastusvirasto voi sakon uhalla velvoittaa valvottavan täyttämään velvollisuutensa, jos asiakirjoja tai tietoja ei ole viraston kehotuksesta huolimatta toimitettu, korjattu tai täydennetty tai niiden oikeellisuutta ja riittävyyttä selvitetty ja laiminlyönti on kokonaisuutena arvioiden olennainen. Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain (676/2000) 15 §:ssä tarkoitettu uhkasakkolautakunta. Uhkasakon asettamiseen ja maksettavaksi tuomitsemiseen saa hakea valittamalla muutosta hallinto-oikeudelta siten kuin laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) säädetään.

LUONNOS
3.2.2020

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2020.

Jos rekisteröintihakemuksen tueksi kerättävien kannatusilmoitusten keräys on aloitettu ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 3 §:ää.

Helsingissä päivänä kuuta 20 .

Pääministeri

Sanna Marin

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson

Laki

puoluelain 3 ja 9 e §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan puoluelain (10/1969) 3 § ja 9 e §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa
1688/2015, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

Rekisteröintihakemus

Rekisteröimishakemukseen on liitettävä:

- 1) ote yhdistysrekisteristä;
- 2) virallisesti oikeaksi todistettu jäljennös voimassa olevista säännöistä;
- 3) yleisohjelma; ja
- 4) oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaisia kortteja käyttäen laadittu luettelo puolueen kannattajista.

Luettelokortissa tulee olla:

- 1) kannattajan henkilötiedot;
- 2) hänen vakuutuksensa, että hän on äänioikeutettu eduskuntavaaleissa, kuntavaaleissa tai europarlamenttivaaleissa;
- 3) päiväys, joka ei saa olla yhtä vuotta vanhempi; ja
- 4) kannattajan omakätinen allekirjoitus.

3 §

Rekisteröintihakemus

Yhdistys voi laatia rekisteröintihakemuksen kirjallisesti tai oikeusministeriön ylläpitämässä verkkopalvelussa, jossa käytetään vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetussa laissa (617/2009) tarkoitettua vahvaa tunnistamista.

Rekisteröintihakemukseen on liitettävä:

- 1) ote yhdistysrekisteristä;
- 2) yhdistysrekisteriin merkityt voimassa olevat säännöt;
- 3) yleisohjelma;
- 4) kannatusilmoitukset, joissa on kunkin allekirjoittajan henkilötiedot sekä hänen vakuutuksensa, että hän on äänioikeutettu eduskuntavaaleissa, kuntavaaleissa tai europarlamenttivaaleissa.

Kannatusilmoitukset kerätään kuuden kuukauden kuluessa sen jälkeen, kun oikeusministeriö on hyväksynyt 2 momentin 1–3 kohdissa tarkoitettut asiakirjat, joko

- 1) käyttäen ministeriön vahvistaman kaavan mukaista paperista kannattajakorttia, jonka kukin kannattaja omakätisesti allekirjoittaa; tai
- 2) edellä 1 momentissa tarkoitettussa verkkopalvelussa.

Oikeusministeriö toimittaa kannatusilmoitukset Digi- ja väestötietovirastolle, joka tarkastaa niiden oikeellisuuden ja ilmoittaa ministeriölle, onko hyväksyttävää kannatusilmoituksia riittävä määrä. Kannatusilmoitusten tiedot ovat julkisia ministeriön rekisteröintipäätöksen jälkeen.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Kannatusilmoitukset hävitetään yhden vuoden kuluttua ministeriön päätöksestä.

9 e §
Valvonta

9 e §
Valvonta

Valtiontalouden tarkastusvirasto voi sakon uhalla velvoittaa valvottavan täyttämään velvollisuutensa, jos asiakirjoja tai tietoja ei ole viraston kehotuksesta huolimatta toimitettu, korjattu tai täydennetty tai niiden oikeellisuutta ja riittävyttä selvitetty ja laiminlyönti on kokonaisuutena arvioiden olennainen. Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain (676/2000) 15 §:ssä tarkoitettu uhkasakkolautakunta. Uhkasakon asettamiseen ja maksettavaksi tuomitsemiseen saa hakea valittamalla muutosta *korkeimmalta* hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Valtiontalouden tarkastusvirasto voi sakon uhalla velvoittaa valvottavan täyttämään velvollisuutensa, jos asiakirjoja tai tietoja ei ole viraston kehotuksesta huolimatta toimitettu, korjattu tai täydennetty tai niiden oikeellisuutta ja riittävyttä selvitetty ja laiminlyönti on kokonaisuutena arvioiden olennainen. Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain (676/2000) 15 §:ssä tarkoitettu uhkasakkolautakunta. Uhkasakon asettamiseen ja maksettavaksi tuomitsemiseen saa hakea valittamalla muutosta hallinto-oikeudelta siten kuin *laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019)* säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .